

Milieuactivist Donald Pols:

**‘WE KUNNEN
DE WERELD
VERANDEREN.
HET KAN’**

Donald Pols en ‘zijn’ Milieudefensie wisten afgelopen mei bij de rechter af te dwingen dat Shell zijn wereldwijde CO₂-uitstoot drastisch moet verminderen. Een spraakmakende mijlpaal in de strijd tegen klimaatverandering en voor een rechtvaardige CO₂-arme economie. ‘Niet langer dralen, maar aan de slag’.

TEKST PIEN HEUTS BEELD JEROEN DIETZ

Als jongetje groeide Donald Pols (49) op in de weidse wildernis van Zuid-Afrika. Altijd buiten. Blote voeten. Magisch noemt hij de momenten bij ochtendgloren en avondschemering — als hij zo dicht mogelijk bij de dieren in het wild probeerde te komen en de afstand bijhield in een schriftje. Als ‘boskind’ ondervond hij ook de onbarmhartige kant van de natuur. Tijdens lange perioden van droogte, als de runderen rondom de boerderij crepeerden en loeiden om water — dat er niet was. De kadavers. Wat heeft hij toen hij op zijn negentiende naar Nederland emigreerde van dat boskind meegenomen?

‘De liefde voor de natuur en ook het besef dat we ervoor moeten zorgen’, zegt Pols. ‘Dat we samen verantwoordelijk zijn voor een leefbare samenleving. Vooral ook voor de volgende generaties. Die droogte in Zuid-Afrika krijgen we hier ook als we niets doen. Daarnaast heb ik de drijfveer om onrechtvaardigheid aan te pakken van jongs af aan gevoeld. Als je opgroeit in een onrechtvaardige samenleving, in een systeem van apartheid, wordt rechtvaardigheid een thema.’

Klimaat en onrechtvaardigheid vormen de rode draad in je leven?
‘Jazeker. Mijn liefde voor de natuur maakt dat ik me altijd heb ingezet om draagvlak te creëren om klimaatverandering te keren. Draagvlak is het sleutelwoord. Tijdens de vreedzame opstand tegen het apartheidregime in Zuid-Afrika zag ik wat de kracht van mensen kan veroorzaken: een enorme veranderingsmacht. Grote maatschappelijke veranderingen zijn mogelijk als mensen zich verenigen. Het kan, zag ik.’

‘GROTE MAATSCHAPPELIJKE VERANDERINGEN ZIJN MOGELIJK ALS MENSEN ZICH VERENIGEN’

Eind juni 2021. Een lachende man met hoed die overloopt van vreugde, iedereen om de hals vliegt en felicitaties ontvangt. Had je verwacht dat de rechter Milieudefensie in het gelijk zou stellen? En Shell in 2030 zijn CO₂-uitstoot, in lijn met het Klimaatakkoord

van Parijs, met 45 procent verminderd moet hebben ten opzichte van 2019?
‘We wisten dat we sterk stonden, hadden met het hele team drie jaar onderzoek gedaan en waren enorm gedreven. Een flink aantal maatschappelijke organisaties en ruim 17.000 mede-eisers steunden ons. Na twee jaar procederen was die uitspraak zó’n ontlading. Ga maar na: voor het eerst in de geschiedenis moet een multinational zich aan regels houden en verantwoordelijkheid nemen voor het tegengaan van klimaatverandering. Sinds 1602 toen de VOC als eerste multinational in Amsterdam werd opgericht konden deze giganten zonder enige regulering van overheidswege hun gang gaan. Tot nu. Als je bedenkt dat de 25 grote multinationals verantwoordelijk zijn voor de helft van de wereldwijde CO₂-uitstoot, is deze uitspraak enorm belangrijk en hoopgevend. Over het hoger beroep dat Shell aantekende zijn we ook optimistisch. We helpen nu organisaties in andere landen om soortgelijke rechtszaken aan te spannen.’

David tegen Goliath?

‘We werden inderdaad versleten voor groene gekkies. Toch >

FNV-lid Donald Pols werd in 1972 in Pretoria, Zuid-Afrika, geboren als kind van een Nederlandse vader en een Zuid-Afrikaanse moeder. In 1992 verhuisde het gezin naar Nederland. Pols rondde in 1998 zijn studie Master of Arts in ‘culture and science, globalization and societal change management’, aan de Universiteit Maastricht af. Hij werkte, voordat hij directeur van Milieudefensie werd, onder meer voor het Wereld Natuur Fonds als onderhandelaar bij het VN-Klimaatverdrag. Ook was hij manager Internationaal Klimaatbeleid voor het Energieonderzoek Centrum Nederland. Tijdens onderhandelingen over een Nederlands Klimaatakkoord in 2018 en 2019 pleitte Pols voor een CO₂-heffing voor de industrie. Deze werd opgenomen in het Klimaatakkoord en is dit jaar ingevoerd. Samen met FNV-vicevoorzitter Kitty Jong maakte hij zich sterk voor een werknemersparagraaf in de Klimaatwet en een maatschappelijk verantwoorde energietransitie.

▶ hebben we in vijf maanden tijd twee zaken tegen Shell gewonnen. Want ook voor de olie lekkages in 2004-2007 in Nigeria heeft de Nederlandse rechter Shell aansprakelijk gesteld. Eindelijk is er rechtvaardigheid en compensatie voor burgers daar. Tot nu toe interesseerde het Shell geen bal welke milieuschade werd aangericht.'

Je vecht al je hele werkzame leven tegen klimaatverandering en voor een duurzame, economie. Gaan kwetsbare mensen en werknemers niet de rekening betalen?

'Klimaatrechtvaardigheid is ons doel. Nu betalen lagere inkomens drie tot vier keer zoveel aan de energietransitie dan hogere inkomens. En dat geld wordt weer gebruikt voor subsidies waarmee vooral hogere inkomens hun Tesla's, warmtepompen en zonnepanelen kopen. De lagere inkomens betalen de verduurzaming van de rijken. Als de energietransitie wil slagen, moet je beginnen bij de mensen die het het moeilijkst hebben. Zorgen dat hun huizen als eerste worden verduurzaamd, en dat zij de 'Tesla-subsidie' krijgen.'

Bij de grote CO₂-uitstoters, niet alleen in de fossiele industrie, werken veel mensen die bang zijn hun baan te verliezen als gevolg van de energietransitie. Klimaat versus werkgelegenheid?
'Het is niet óf-óf maar

BEELD ANP/REMKO DE WAAL

DONALD JUICHT NA DE UITSPRAAK VAN DE RECHTBANK IN DE KLIMAATZAAK TEGEN SHELL, WAARIN DE RECHTER STELT DAT SHELL DE CO₂-UITSTOOT MEER MOET TERUGDRINGEN.

'TOT NU TOE INTERESSEERDE HET SHELL GEEN BAL WELKE MILIEUSCHADE WERD AANGERICHT'

én-én. Toen ik in de jaren negentig, vers uit Zuid-Afrika in Maastricht studeerde, moest ik erbij werken. In de steenfabriek vlak over de grens in België zorgde een Brusselse milieumaatregel – een verplichte energiezuinige oven – ervoor dat een derde van het personeel op straat kwam te staan. Ook de oudere collega Sjors met wie ik veel optrok. Hij was compleet versleten, kon niet meer rechtop lopen. Van de uitkering kon hij nauwelijks zijn gezin onderhouden. Niemand dácht aan die mensen. Het trof me enorm dat een goede milieumaatregel zo keihard uitpakte voor werknemers.'

'De afgelopen jaren heeft de FNV me geholpen meer stil te staan bij het belang van werknemers en niet alleen

met milieudoelen bezig te zijn. Door als FNV en Milieudefensie samen op te trekken hebben we ervoor gezorgd dat er in de Klimaatwet uiteindelijk een paragraaf kwam over gevolgen en compensatie van werknemers. En een eerlijke verdeling van lusten en lasten. De omslag naar schone oplossingen moet voor iedereen betaalbaar zijn en iedereen moet mee kunnen doen. Door bij alle onderhandelingen steeds én mensen én klimaat centraal te stellen, bereiken we veel op het gebied van groene arbeidsmarktplannen én voorkoming van klimaatarmoede.'

Dat klinkt abstract.

'Mensen zijn bang hun baan te verliezen. Dat snap ik. Maar de transitie gaat écht banen

opleveren. Meer dan wanneer we niets doen. Alleen in een CO₂-arme economie is er straks een baan. Maar je moet wel de tijd en ruimte hebben én hulp van de overheid om de overstap te maken naar groene, duurzame banen. Dan gaat het over nieuwe opleidingen, om- en bijscholing naar nieuwe banen. We hebben onder andere mensen nodig die huizen isoleren, zonnepanelen en windmolens bouwen, elektrische auto's onderhouden en heel veel fietsmakers. Allemaal werknemers die het minst zichtbaar zijn, maar onmisbaar. Het gaat niet om CEO's maar om mensen met eelt op hun handen. Die hebben recht op klimaatrechtvaardigheid.'

Ben je optimistisch als het om het klimaat gaat?

'Ieder mens heeft de morele plicht tot optimisme. Optimisme betekent dat je de wereld kunt veranderen. In de geschiedenis hebben we ons altijd omhoog bewogen; we hebben zóveel problemen opgelost. Dat realiseerde ik me drie jaar geleden. Na onderzoek naar de vervuiling door Shell in Nigeria, kwam ik met malaria thuis. Doodziek lag ik later in het ziekenhuis. Het was kantje boord. Volgens de artsen had ik nog maximaal vier uur te leven. Mijn familie waakte bij mijn bed. Wonder boven wonder sloeg uiteindelijk toch een behandeling aan. Tegenwoordig blijven 100 miljoen mensen leven ondanks malaria. In 2030 is malaria mogelijk de wereld uit. Als we dat kunnen, kunnen we ook het klimaatprobleem oplossen. Niet langer dralen, maar aan de slag.' ■